

Controlul asupra societății civile din regiunea transnistreană "oficializat"

Organizațiile necomerciale joacă un rol important în dezvoltarea comunităților democratice moderne. Aceste entități ale societății civile, pentru a fi eficiente în activitățile lor, trebuie să beneficieze de un set minim de garanții prevăzute de instrumentele internaționale – devenite standarde pentru fiecare societate democratică. Cu regret, aceste reguli nu sunt funcționale în regiunea transnistreană a Republicii Moldova.

Din 19 mai 2018 au intrat în vigoare noile *reglementări* privind organizațiile necomerciale din regiunea transnistreană. Potrivit acestor modificări, organizațiile necomerciale locale care primesc fonduri din străinătate nu vor putea desfășura o serie de activități, inclusiv cele ce se referă la promovarea și protecția drepturilor omului.

Așadar, organizațiile necomerciale din regiunea transnistreană cu finanțare din străinătate, vor fi obligate în termen de un an să se conformeze noilor modificări, în caz contrar riscă să fie lichidate, iar membrii organizațiilor ar putea fi sancționați *penal*. [\[1\]](#)

Adoptarea acestui pachet de *legi* este rezultatul unor încercări permanente ale administrației de facto de la Tiraspol, de a ține sub control activitatea organizațiilor societății civile. Or, justificarea adoptării acestui pachet de *legi*, inspirat din practica unor state, este determinată de însăși natura activităților și a formei juridice de organizare a ONG-urilor, care se presupune că ar putea fi activ implicate în procesul de schimbare a puterii în *stat* prin impunerea unor poziții politice străine.

Pachetul menționat a operat modificări în *Legea cu privire la organizațiile necomerciale, Legea cu privire la înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali, Codul penal și civil și Legea cu privire la asociațiile obștești*. Modificările se referă la un control mai riguros și deja oficializat (recunoscut și asumat) al administrației de la Tiraspol, care atentează la libertatea de asociere și de exprimare, dar și la dreptul la viață privată.

Cele mai esențiale modificări reprezintă un atac direct asupra sectorului asociativ din regiune:

- Organizațiile necomerciale care primesc finanțare din străinătate urmează să prezinte *structurilor locale* informații cu privire la mărimea fondurilor primite, sursele de finanțare și date despre utilizarea efectivă a acestora în viitor, iar *organul fiscal* publică aceste informații pe site-ul său oficial sau le direcționează către sursele locale de mass-media. La acest capitol, spre exemplu, Comisia de la Veneția analizând legislația similară din Ungaria a declarat că, publicarea informațiilor persoanelor (fizice sau juridice) care finanțează o organizație necomercială într-un quantum minor este una excesivă și nu e necesară în raport cu standardele dreptului la viața privată prevăzut de art. 8 CEDO. [\[2\]](#)
- Modificările operate se aplică pentru unele organizații necomerciale, dar exclud altele, cum ar fi asociațiile religioase. [\[3\]](#) Excluderea asociațiilor religioase ar putea fi considerată drept una nejustificată și discriminatorie, fapt ce contravine art.14 din Convenția Europeană pentru Drepturile Omului.
- Sancțiunile stabilite au un caracter punitiv exagerat și au scopul de a controla sau compromite orice fel de inițiativă socială. Administrația de facto de la Tiraspol poate aplica extrem de ușor cele mai aspre sancțiuni – lichidarea organizației necomerciale [\[4\]](#) și

privarea de libertate a membrilor acesteia pe o perioadă de până la 2 ani.[\[5\]](#)

- Calificativul „organizație necomercială străină” utilizat va crea o impresie în comunitate că aceste organizații ar putea reprezenta un risc pentru societate.
- Noțiunea de *activitate politică* reprezintă un concept larg și mult prea vag. Chiar dacă s-a încercat o descriere a acestei noțiuni, termenii utilizați în acest sens sunt la rândul lor interpretabili, și nu respectă exigențele principiului securității raporturilor juridice. La acest capitol, Curtea Europeană pentru Drepturile Omului a afirmat suficient de clar, că noțiunea de „politic” este foarte vag și poate fi inevitabil obiectul unei interpretări extensive.[\[6\]](#) Ținând cont de interpretabilitatea conceptului de „activitate politică” și de activitățile care sunt excluse din aria de incidență a acestei noțiuni, domeniul drepturilor omului poate fi apreciat ca și activitate politică. Astfel, organizațiile necomerciale care primesc finanțare din exterior și desfășoară activități de promovare și protecție a drepturilor omului ar risca sancțiuni grave.

Din observațiile Asociației Promo-LEX, administrația de facto de la Tiraspol permite sau chiar încurajează activitățile cu caracter umanitar și social în privința unor grupuri de persoane, dar în același timp persecută și intimidează organizațiile care desfășoară activități de promovare și protecție a drepturilor omului.

În contextul în care administrația de la Tiraspol nu oferă fonduri pentru organizațiile necomerciale locale, iar sectorul neguvernamental din regiune este apreciat inclusiv de către comunitatea internațională ca fiind unul rudimentar[\[7\]](#), aceste reglementări reprezintă un obstacol suplimentar în dezvoltarea sectorului asociativ din stânga Nistrului. Modificările

adoptate, nu fac decât să *oficializeze* controlul și presiunea regimului de la Tiraspol asupra societății civile, care în final va determina controlul absolut asupra activității societății civile din regiune.

Astfel, autoritățile constituționale și societatea civilă de pe ambele maluri ale Nistrului ar trebui să insiste asupra unui set minim de garanții pentru libertatea și activitatea independentă a organizațiilor societății civile în acest teritoriu. În schimb, partenerii internaționali și organizațiile internaționale relevante ar trebui să încurajeze astfel de eforturi ale autorităților și ONG-urilor pentru a contribui la rezolvarea numeroaselor probleme și fenomene ce țin de violarea drepturilor omului pe de o parte și lipsa unor mecanisme eficiente de monitorizare și apărare a lor, pe de altă parte.

[1] art. 42 alin. (4) din Legea cu privire la organizațiile necomerciale,
<http://president.gospmr.org/pravovye-akty/zakoni/zakon-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki-o-nekommercheskih-organizatsiyah-.html>

[2] Pct. 53 din Opinia Comisiei de la Veneția din 20 iunie 2017 în privința Proiectului de lege privind transparența organizațiilor care primesc finanțare din străinătate (Ungaria)

[3] art. 1 alin. (6) Legea cu privire la organizațiile necomerciale,
<http://president.gospmr.org/pravovye-akty/zakoni/zakon-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki-o-nekommercheskih-organizatsiyah-.html>

[4] art. 22 Legea cu privire la organizațiile necomerciale,
<http://president.gospmr.org/pravovye-akty/zakoni/zakon-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki-o-nekommercheskih-organizatsiyah-.html>

[5] art. 237 din Codul penal, <http://pravopmr.ru/View.aspx?id=sq%2b78%2fnZoCf5bprtdnaMBg%3d%3d>

[6] ECtHR, *Zhechev v. Bulgaria*, Application No. 57045/00, Judgment of 21 June 2007, par. 55.

[7] sectorul asociativ din regiunea transnistreană a primit 2 din 12 puncte maxime, <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2017/transnistria>

Organizația Mondială Împotriva Torturii solicită intervenția urgentă a autorităților Republicii Moldova în cazul lui Serghei Cosovan

OMCT

SOS-Torture Network

La 18 mai 2018, Organizația Mondială Împotriva Torturii ([OMCT](#)) [a emis un Apel urgent către autoritățile Republicii Moldova privind cazul lui Serghei Cosovan](#), ținut în arest preventiv în Penitenciarul nr. 16-Pruncul, timp de peste șapte luni. OMCT

atrage atenția asupra faptului că Cosovan, fiind diagnosticat cu ciroză hepatică, nu primește asistența medicală adecvată stării sale de sănătate.

Ca urmare a Ținerii prelungite în arest și lipsei asistenței medicale calificate în detenție, starea lui de sănătate se agravează în mod constant. Pentru a-i salva viața, Cosovan Serghei are nevoie de transplant hepatic, iar pentru a beneficia de această procedură, urmează a fi inclus în lista de așteptare. Orice tergiversare de includere a acestuia în lista de așteptare, reduce șansele de supraviețuire.

OMCT cere autorităților Republicii Moldova să garanteze de urgență integritatea fizică și psihologică a domnului Serghei Cosovan, și să asigure imediat primirea îngrijirilor medicale adecvate stării sale de sănătate, prin transferul acestuia la o **instituție medicală acreditată specializată în boala hepatică severă și transplantul de ficat.**

OMCT SOLICITĂ:

- Garantarea, în toate circumstanțele, a integrității fizice și psihologice a lui Serghei Cosovan;
- Transferul imediat al lui Cosovan la o instituție medicală publică acreditată și specializată în boala hepatică severă și transplantului de ficat;
- Garantarea condițiilor de detenție și a serviciilor medicale adecvate tuturor persoanelor care sunt private de libertate și deținute în Moldova, în conformitate cu Ansamblul de reguli minime ale Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților;
- Garantarea respectării drepturilor omului și a libertăților fundamentale în întreaga țară în conformitate cu legile naționale și standardele internaționale în domeniul

drepturilor omului.

OMCT a expediat acest Apel următoarelor instituții: *Ministerului Justiției al Republicii Moldova; Administrației Naționale a Penitenciarelor; Penitenciarului nr.16-Pruncul; Oficiului Avocatului Poporului din Moldova; Agentului Guvernamental al Republicii Moldova; Primului-ministru al Republicii Moldova; Procurorul General al Republicii Moldova; Procuraturii Anticorupție; Consiliului Superior al Magistraturii din Moldova; Ambasadorului Misiunii Permanente a Republicii Moldova la ONU din Geneva, Elveția.*

De asemenea, Apelul a fost expediat și *Oficiului Coordonatorului Rezident al ONU în Moldova, Misiunii OSCE în Moldova, Delegației UE în Moldova și Oficiului Consiliului Europei din Moldova.*

Asociația Promo-LEX a expediat Apelul OMCT către autoritățile de resort, prin care solicită realizarea acțiunilor prompte și cere o reacție în acest sens.

Totodată, **OMCT** împreună cu Asociația Promo-LEX a sesizat cu un Apel urgent **[Raportorul Special al ONU împotriva Torturii, Prof. Nils Melzer.](#)**

Reamintim că, la 29 martie 2018, **[Curtea Europeană pentru Drepturile Omului a comunicat de urgență plângerea lui Serghei Cosovan](#)**, depusă de Asociația Promo-LEX la 20 martie 2018. În același timp, Curtea a dispus examinarea în mod prioritar a cauzei acestuia.

Conferința de presă privind cauza Cosovan poate fi urmărită mai jos:

0 investigație jurnalistică pe acest caz, a fost realizată de instituția media: newsmaker.md.

Pentru informații, contactați:

Axenia Chirilov, Ofițer de comunicare al Asociației Promo-LEX;

GSM: 060 16 83 14;

E-mail: axenia.chirilov@promolex.md.

Misiunea de Observare Promo-LEX a alegerilor locale noi din 20 mai 2018: noi detalii privind desfășurarea scrutinului în cele 7 circumscripții

20 mai 2018

Ora: 14:30

Misiunea Promo-LEX de observare a alegerilor locale noi a prezentat constatările sale, pentru intervalul de timp 09.15 – 12.45. Vedeți mai jos următoarele constatări:

Acces restricționat sau obstrucționarea procesului de observare liberă în secția de votare – 1 caz.

SV 1/103, Chișinău. Observatorul Promo-LEX a fost amenințat de către observatorul unui concurent electoral în momentul în care i-a cerut acestuia să se prezinte. Acesta a refuzat ecusonul de acreditare, menționând că „acuși vor veni de-ai mei și vei avea probleme”.

Prezența materialelor de publicitate, afișelor, panourilor electorale din raza secției de votare (100 metri de la localul

secției) – 1 caz.

SV 2/58, Bălți. În raza a 100m de la SV au fost identificate 12 materiale publicitare format A4 cu imaginea unui candidat.

Urnele de vot nu au fost sigilate potrivit procedurilor legale, ruperea/deteriorarea sau absența sigiliilor pe urnele de vot – 3 cazuri.

SV 1/213, Chișinău. În incinta SV sunt 2 urne staționare care au fost sigilate doar cu câte 3 sigilii fiecare.

SV 1/270, Chișinău. În cadrul SV sunt 2 urne de vot, una este staționară care a fost sigilată doar cu 2 sigilii (lipsește 2 sigilii). Au fost oferite sigilii suficiente (5 la număr), dar au fost folosite doar 3.

SV 1/271, Chișinău. Urna de vot staționară este sigilată cu 3 sigilii. Președintele a declarat că a primit doar 5 sigilii. Prin urmare, 2 au fost folosite pentru urna mobilă.

Votarea nejustificată în grup (în cabine de vot se află 2 și mai multe persoane) – 3 cazuri.

SV 1/39 Chișinău. Doi alegători (soț și soție) au intrat în cabina de vot împreună. Li s-a făcut observație, dar ei nu au reacționat. Buletinele de vot nu au fost anulate.

SV 2/15, Bălți. Doi alegători, în timp ce votau, comunicau între ei. Unul s-a uitat în cabina de vot la celălalt. Nimeni nu a făcut nici o remarcă. Alegătorii au votat și au plecat.

SV 1/281, Chișinău. Doi alegători (soț și soție) după ce au luat buletinele de vot de la membrii BESV, au mers împreună spre aceeași cabină de vot și au aplicat ștampila „VOTAT”. Președintele BESV nu a observat acest moment, astfel nu au fost întreprinse careva măsuri.

Prezența nejustificată a persoanelor neautorizate în incinta sau perimetrul de 50 de metri ai secției de votare – 7 cazuri.

SV 16/43 Jora de Mijloc. În raza 50 m se află reprezentantul unui concurent electoral care avea niște liste. Unii alegători treceau pe la ea înainte de a intra în secția de votare. A fost chemată poliția și doamna a plecat, însă în continuare, aceasta se afla tot în preajma secției, doar că la o distanță

mai mare.

SV 1/306 Chişinău. O persoană necunoscută a intrat în incinta SV și s-a apropiat de către observatorul din partea partidului PSRM, a comunicat ceva cu acesta. Președintele a observat acest lucru și i-a solicitat acestuia să părăsească încăperea. Acesta s-a conformat cerințelor și a ieșit din SV.

SV 1/28, Chişinău. La ora 09.14, la ușa SV a apărut o persoană care a întrebat din ce cauză nu se deplasează nimeni la persoanele care au nevoie de ajutor, după care a plecat.

SV 2/2, Bălți. La ora 10.44, un polițist vorbea cu o doamnă în secția de votare. Când observatorul s-a apropiat de polițist, acesta a plecat. Observatorul a întrebat doamna cu care a vorbit polițistul de ce acesta se afla acolo. Doamna a zis că polițistul a venit să afle care este situația și câte persoane au fost să voteze.

SV 2/12, Bălți. Mai mult de 3 ore, un domn se afla în raza 50m, se plimba, vorbea la telefon și a mers în spatele SV. Observatorul nu l-a văzut vorbind cu alegătorii, însă acesta ar fi putut să discute cu ei atunci când se afla în spatele SV.

SV 16/43 Jora de Mijloc. În raza a 20m se afla o persoană care făcea poze alegătorilor care intrau în secția de votare. Această persoană este una din cele 2 care în dimineața zilei se prezentase ca observator al unui concurent electoral și care urma să primească legitimația. Acum această persoană se identifică ca fiind reprezentant al presei.

SV 16/42 Jora de Mijloc. În raza 30 m, 2 persoane din partea unui concurent înregistrează pe liste unii alegători care iese din secția de votare.

Zvonuri, tentative sau chiar situații de recompense materiale sau bănești oferite alegătorilor în perimetrul și/sau în apropierea secției de votare pentru a determina alegerea alegătorilor – 1 caz.

SV 2/12, Bălți. Un alegător a intrat în SV, a luat buletinul de vot și a întreprins tentative să părăsească SV. Secretarul nu i-a permis să iasă, iar alegătorul a pus buletinul

necompletat în urna de vot. Observatorul a urmărit alegătorul afară și a auzit cum vorbea la telefon spunând că nu i sa permis sa iasă din secție cu buletinul și a întrebat dacă va fi plătit, chiar dacă nu a votat.

Agitație electorală sau PR negru în perimetrul și/sau în apropierea secției de votare pentru a determina alegerea alegătorilor – 6 cazuri.

SV 1/103, Chișinău. La ora 09.15, în imediata apropiere de SV, o persoană împărțea pliante. Un membru BESV a observat, le-a luat și le-a aruncat. Observatorul Promo-LEX nu a reușit să vadă cărui candidat aparțin pliantele, dar erau de culoare roșie.

SV 1/131 Chișinău. Un membru al BESV s-a apropiat de un alegător, în cabina de vot, arătându-i unde să aplice ștampila „Votat”, spunându-i: „Aici, în cerculeț”.

SV 1/47 Chișinău. Un alegător a făcut agitație electorală în incinta SV, în favoarea unui candidat. Președintele SV a intervenit și alegătorul a părăsit SV.

SV 1/47 Chișinău. Un alegător nu știa pe cine să voteze și a întrebat un membru SV. După implicarea președintelui SV, alegătorul a fost redirecționat la cabina de vot și a votat de sine stătător.

SV 1/27, Chișinău. La ora 09.45, un observator al unui concurent a discutat cu un domn afară (în imediata apropiere de SV). Apoi, domnul a intrat în SV și a votat. Observatorul concurentului a spus unui membru BESV „eto naș celovek”. Imediat după ce a ieșit din cabina de vot, observatorul a întrebat domnul dacă și-a îndeplinit obligațiunile și i-a cerut numărul de telefon.

SV 1/4, Chișinău. Un reprezentant cu drept de vot consultativ a unui partid, ce nu este concurent la Chișinău, cu legitimație eliberată la data de 20 mai 2018, stătea cu o pungă cu însemnele partidului chiar în SV. El a fost rugat să ascundă punga, și a pus-o la spate, dar oricum la vedere.

Transportarea organizată a alegătorilor (autocare, microbuze

sau alte unități de transport care în mod normal nu ar avea ce căuta în preajmă) – 1 caz.

SV 16/40, Jora de Mijloc. Un microbuz cu însemnele unui concurent era parcată în raza 100m de la SV.

Acte de violență sau intimidări ale alegătorilor, sau altor persoane – 1 cazuri

SV 1/82 Chișinău.

La ora 12.10 un alegător a insultat operatorii pentru că aceștia i-au cerut buletinul. Alegătorul a solicitat să scrie o contestație. Președintele i-a oferit un caiet ștampilat în care alegătorul a scris că nu și-a putut exercita dreptul la vot.

Deficiențe în funcționarea SIAS Alegeri (suspendarea funcționării; situații când SIAS Alegeri indică faptul că alegătorul a votat, iar acesta susține că nu a votat) – 4 cazuri.

SV 1/306 Chișinău. La ora 9.47, pe o perioadă de 10-15 minute, sistemul SIAS Alegeri nu a fost posibil de accesat, motivul fiind o defecțiune tehnică la rețea. A fost necesară intervenția tehnicianului. În această perioadă nu au fost prezenți alegători.

SV 1/159, Chișinău. La ora 10.29, SIAS „Alegeri” a indicat că, un alegător care dorea să voteze – deja a votat. Persoana respectivă a susținut că nu a votat, însă nu i s-a permis.

SV 1/263 Chișinău. Pe o perioadă de oră și jumătate nu a funcționat sistemul SIAS Alegeri, motivul fiind deficiență tehnică (lipsa rețelei de internet). Au intervenit tehnicieni și a fost rezolvată problema. Pe toată această perioadă s-au făcut liste și s-a votat, după care a fost introduse în sistem de la ora 9.15

SV 1/054 Chișinău. La 11.53 s-a stopat activitatea SIAS „Alegeri” pentru circa 12 minute, în acest timp nu au fost alegători.

Deficiențe în listele electorale (discrepanțe dintre adrese; alegători decedați; semnături în locul altor persoane) – 53

cazuri.

SV 1/256 Chișinău. Un alegător a identificat în listele electorale, că la domiciliul său mai sunt înregistrate 15 persoane. Alegătorul a depus o contestație.

SV 1/127 Chișinău. Un alegător a depistat că în lista electorală este specificată adresa domiciliu după denumirea veche a străzii, chiar dacă numele străzii a fost schimbat. Persoana a votat, însă s-a revoltat din această cauză.

SV 1/145 Chișinău. Un alegător nu se găsește pe listele electorale de bază, dar în SIAS Alegeri era prezent. Președintele SV a refuzat să-l scrie pe listele suplimentare și a trimis alegătorul la secția de pașapoarte pentru o confirmare.

SV 1/120 Chișinău. O doamnă nu era în listă. Președintele a contactat CEC-ul să verifice cazul și doamna a fost inclusă în lista suplimentară.

SV 1/131 Chișinău. O persoană a observat că în listele electorale este inclus fiul său care este plecat peste hotare de 4 ani. Doamna afirmă că personal a fost la secția de pașapoarte pentru a rezolva această problemă de mai multe ori, deoarece fiul nu are domiciliu/reședință în R. Moldova, însă de fiecare dată el figurează în liste. Dumneai a perturbat liniștea în secția de votare și a specificat că va reveni astăzi pentru a verifica dacă este semnătură în dreptul numelui fiului său.

SV 1/64 Chișinău. Un alegător a constatat că la adresa la care este domiciliat mai este înscrisă o persoană. Președintele SV a spus că va raporta acest caz și a cerut numărul de telefon al alegătorului.

SV 1/46 Chișinău. Un alegător votează de 5 ani pe liste suplimentare, nefiind inclus în listele de bază, din această cauză a făcut gălăgie în SV.

SV 2/8 Bălți. Un alegător nu a fost inclus în listele electorale, deoarece a obținut recent domiciliu. Președintele SV după ce a contactat Agenția Servicii Publice i-a permis acestuia să voteze, incluzându-l în lista suplimentară.

SV 1/123 Chișinău. Un alegător s-a apropiat de observatori și

a spus că, cu 13 ani în urmă a depistat că pe adresa ei sunt înregistrate 2 persoane în plus, care figurează pe listele electorale, una dintre aceste persoane votase deja. Doamna a menționat că nimeni nu locuiește acolo, în afară de ea și ar dori să scrie o cerere privitor la aceasta, dar are probleme de vedere. Observatorul PSRM s-a oferit să o ajute, a scris cererea, doamna a semnat și a plecat, cererea a rămas la observatorul PSRM.

SV 1/152 Chișinău. Două persoane nu au fost găsite în listele electorale, după ce s-a consultat cu serviciile de la Pretură, președintele BESV le-a permis să participe la vot, fiind incluși în listele electorale suplimentare.

SV 1/80 Chișinău. Un alegător a sesizat membrii SV că o persoană este inclusă pe listele electorale pe aceeași adresă unde trăiește acesta, chiar dacă anterior a fost și la Registru pentru a rectifica această eroare.

SV 1/2 Chișinău. Un alegător și-a perfectat buletinul cu 5 zile înainte de alegeri, dar nu a fost inclus în listele electorale. Acesta a rugat să voteze pe listele suplimentare. Președintele SV a sunat la pretură și acolo i-au spus că alegătorul nu are dreptul să voteze.

SV 1/302 Chișinău. Un alegător nu era inclus în listele electorale de bază, însă potrivit datelor din buletin de identitate, acesta figurează la această secție. Președintele a permis ca acesta să voteze fiind inclus pe lista electorală suplimentară.

SV 1/302 Chișinău. Un alegător nu s-a identificat în listele electorale, însă conform datelor din buletinul de identitate, acesta urmează să voteze la această SV. Respectiv aceasta a votat fiind inclusă în lista electorală suplimentară.

SV 1/152 Chișinău. Un alegător are domiciliul în aria secției de votare respective, însă nu a fost găsit în listele electorale. După ce a consultat serviciile de la Pretură, președintele BESV i-a permis să voteze, incluzând-o în listele electorale suplimentare.

SV 2/43 Bălți. Mai multe persoane (cel puțin 15) nu au putut vota la secția dată, chiar dacă locuiesc în apropierea SV. Au

fost trimiși la altă secție să voteze. Însă unii din ei au putut vota la secția respectivă la precedentele alegeri.

SV 1/152 Chișinău. Alegătorul susține că la adresa domiciliului său este înregistrată o persoană necunoscută. Persoana a scris o cerere către președintele BESV în care solicită modificarea listei electorale.

SV 1/104 Chișinău. La ora 08.45, un alegător nu s-a găsit în SIAS „Alegeri” și nici în listele electorale de bază, chiar dacă doamna a afirmat că a votat permanent în această secție de votare. Membrii BESV au observat că la întocmirea listelor electorale au fost omise câteva case, respectiv, mai multe persoane cu domiciliul pe adrese apropiate nu au fost incluse în liste. Într-un final, persoana a votat în listele electorale suplimentare.

SV 2/4 Bălți. La ora 08.05, un alegător cu domiciliu în raza SV respective a constatat că nu a fost inclus în listele electorale de bază ale acestei secții. Într-un final, acesta a votat pe listele suplimentare.

SV 1/252 Chișinău. La ora 09.10, un alegător a observat că în listele electorale de bază este inclusă o persoană decedată de 19 ani. Președintele SV a indicat doamnei să apeleze la CEC pentru mai multe informații.

SV 1/85 Chișinău. La ora 09.33, un alegător a observat că pe listele electorale de bază, la adresa sa de domiciliu se regăsesc câteva persoane necunoscute. Nu se cunoaște numărul exact al acestora.

SV 1/246 Chișinău. La ora 09.38, pe listele electorale de bază, un alegător a identificat o persoană necunoscută înregistrată la adresa sa de domiciliu. În dreptul acelei persoane alegătorul a trasat o linie.

SV 1/79 Chișinău. La ora 09.45, un alegător a venit să voteze la SV de lângă domiciliul său, dar nu s-a regăsit în listele electorale de bază. A votat pe listele suplimentare.

SV 1/302 Chișinău. La ora 09.51, doi alegători au identificat că nu sunt incluși în listele electorale de bază, fiind însă identificați în SIAS „Alegeri”. Ca rezultat, au fost introduși pe listele electorale suplimentare și au putut vota.

SV 1/41 Chișinău. La ora 09.47, un alegător a constatat că nu este inclus în listele electorale de bază, cu toate că avea domiciliu în raza SV respectiv. Alegătorul a fost inclus pe listele suplimentare.

SV 1/87 Chișinău. La ora 09.40, un alegător a depistat că vecina sa decedată de 10 ani este inclusă în listele electorale de bază. Președintele SV a declarat că nu poate să excludă acea persoană deoarece nu are niciun document ce ar confirma cele spuse.

SV 1/232 Chișinău. La ora 10.00, un alegător a venit la SV pentru a vota în baza buletinul de identitate expirat, însă avea o adeverință de la secția de pașapoarte conform căreia i s-ar permite să participe la vot. Președintele BESV a sunat la CEC să verifice dacă este posibil ca acesta să voteze în baza celor menționate, însă nu i s-a permis să voteze.

SV 2/5 Bălți. La ora 10.23, membrii BESV au constatat că seria buletinului de identitate a unui alegător nu corespundea cu seria din lista electorală. Președintele a sunat pe cineva, s-a corectat eroarea și alegătorul a votat.

SV 1/206 Chișinău. La ora 10.00, un alegător nu s-a regăsit nici pe listele electorale de bază și nici în SIAS „Alegeri”, deși adresa de domiciliu a acestuia corespunde SV respective. Dat fiind faptul că în buletinul de identitate avea indicată adresa de domiciliu valabilă pentru SV respectivă (stabilită recent), acesta a fost inclus în listele electorale suplimentare și a votat.

SV 1/299 Chișinău. La ora 10.34, un alegător a identificat în listele electorale de bază o persoană decedată. Președintele și-a notat această informație.

SV 2/21 Bălți. La ora 10.35, un alegător nu s-a regăsit în listele electorale de bază. După ce s-a constatat că are dreptul să voteze la secția dată, alegătorul a fost inclus în lista suplimentară.

SV 1/216, Chișinău. Un alegător a depistat în listele electorale o persoană străină care este înscrisă în locuința sa (nu a locuit niciodată acolo). Alegătorul s-a revoltat și nu a mai dorit să voteze.

SV 1/213, Chişinău. Un alegător a depistat în listele electorale o persoană decedată.

SV 1/110, Chişinău. Un alegător a fost găsit de către operatori marcat cu roşu în SIAS "Alegeri", din care cauză nu i s-a permis să voteze. Persoana dată a plecat la CEC, unde i s-a explicat că i se permite să participe la vot, cu condiția că lasă în secția de votare copia buletinului de identitate (adresa vizei de reşedință nu se atribuie la SV respectivă). Într-un final, alegătorul a votat pe listele suplimentare.

SV 2/43, Bălți. Doi cetățeni, soț și soție, deși locuiesc împreună, au fost repartizați la secții de votare diferite.

SV 1/233, Chişinău. Un alegător a depistat în listele electorale de bază o persoană necunoscută înregistrată la adresa sa de domiciliu.

SV 1/89, Chişinău. Câteva persoane (3-4) au fost înregistrați în SIAS Alegeri, dar în listele electorale de bază nu erau. Au votat pe listele suplimentare.

SV 1/39, Chişinău. Un alegător a identificat în listele electorale de bază o persoană străină înregistrată la adresa sa de domiciliu. Președintele SV nu a întreprins nimic.

SV 2/27 Bălți. O doamnă a venit cu 2 buletine de identitate și s-a constatat că seria din buletinul pe care l-a prezentat nu corespundea cu cea de pe listă. Doamna s-a speriat și a fugit. Președintele a încercat să o ajungă din urmă, însă nu a reușit.

SV 1/266 Chişinău. Un alegător în sistemul SIA Alegeri figura la o altă adresă decât cea prevăzută în buletinul de identitate. Acesta s-a apropiat de Președinte BESV, după care acesta a verificat informația și i s-a permis să voteze, fiind inclus în listele electorale suplimentare.

SV 1/10 Chişinău. Două persoane care au domiciliu/reşedință în raza secției de votare nu au fost incluși în listele de bază, dar în SIAS „Alegeri” erau incluși, și respectiv au votat pe listele suplimentare.

SV 1/85 Chişinău. 2 alegători au afirmat că pe adresa lor mai sunt înregistrate 2 persoane necunoscute care sunt incluse pe listele electorale.

SV 1/101 Chișinău. Un alegător care a cumpărat recent o locuință, unde sunt înregistrate doar 2 persoane, a observat că la acea adresă își au viza de reședință încă 3 persoane necunoscute, care figurează în listele electorale.

SV 1/104 Chișinău. Un alegător a observat că, adresa casei unde locuiește nu este introdusă în listele electorale de bază, însă acesta întotdeauna a votat la acea SV. Alegătorul a fost inclus în listele electorale suplimentare.

SV 1/274 Chișinău. Un alegător și-a schimbat domiciliul cu 5 zile în urmă. Aceasta a mers să voteze la SV, conform noului domiciliu. La acea SV, însă, doamna nu figura nici în sistemul SIAS „Alegeri” și nici în lista electorală. Ulterior, doamna respectivă a mers și a votat la SV în care a avut anterior domiciliu, fiind nevoită să scrie o declarație pe propria răspundere. De asemenea, BESV a întocmit un proces verbal.

SV 1/80 Chișinău. Un alegător a observat în listele electorale numele unei persoane decedate.

SV 1/27 Chișinău. Un alegător a observat că mama sa, decedată de 15 ani, este inclusă în listele electorale. Nu a prezentat un document de deces, dar a fost la registru de câteva ori cu acest document. A scris o plângere.

SV1/30 Chișinău. O alegătoare a observat că soțul decedat este inclus în listele de bază. Nu a prezentat niciun document de deces, respectiv soțul a rămas pe liste.

SV 1/149, Chișinău. Un alegător a observat că în locuința sa are viza de reședință o persoană necunoscută. Observatorul a făcut o poză listei date.

SV 1/80, Chișinău. Un alegător a observat în listele electorale numele unei persoane decedate.

SV 1/86, Chișinău. Un alegător a observat că la adresa sa mai sunt înscrise câteva persoane necunoscute.

SV 1/232, Chișinău. Un alegător a depistat că în listele electorale de bază figurează o persoană străină la domiciliul său. Menționează ca și la Referendum a fost aceeași situație. Acesta indică că deși înainte de alegeri a solicitat ca persoană să fie exclusă din această listă, acesta a primit răspuns că nu mai figurează.

SV 2/24 Bălți. 0 alegătoare în etate nu s-a regăsit în liste, deși a votat anterior în aceeași SV. Aceasta afirmă că nu și-a schimbat domiciliul. Membrii SV au îndreptat-o la secția de pașapoarte.

Fotografierea buletinelor de vot – 13 cazuri.

SV 1/48 Chișinău. Un alegător a fotografiat buletinul de vot, după observația președintelui SV acesta a șters fotografia.

SV 1/139 Chișinău. Un alegător a fotografiat buletinul de vot, nimeni din membrii BESV nu a reacționat la aceasta.

SV 1/95 Chișinău. În două cabine de vot, concomitent, 2 alegători au fotografiat buletinele de vot. La observația președintelui SV să șteargă pozele, alegătorii s-au revoltat, spunând că acest lucru nu este nicăieri interzis. Alegătorii nu au șters pozele. Contestații nu au fost depuse.

SV 1/203 Chișinău. La ora 09.39, un alegător a fotografiat buletinul de vot. La insistența membrilor BESV, persoana dată a șters pozele.

SV 1/230 Chișinău. La ora 10.21, un alegător care se afla în cabina de vot, după ce a aplicat ștampila „Votat” și-a fotografiat buletinul de vot. Președintele a observat acest caz, și i-a solicitat să șteargă poza. Alegătorul s-a conformat cerințelor președintelui BESV.

SV 2/57 Bălți. La ora 10.05, alegătorul a votat, după care a fotografiat buletinul. Președintele i-a făcut observații și alegătorul a șters poza.

SV 1/248 Chișinău. La ora 10.44, un alegător care se afla în cabina de vot a fotografiat buletinul de vot. Nimeni nu a intervenit.

SV 1/236 Chișinău. Un alegător a fotografiat buletinul de vot. Mai mulți membrii BESV au observat această situație, însă nimeni nu i-a făcut observație. Alegătorul a plecat, fără ca poza să fie ștearsă.

SV 1/97 Chișinău. Un alegător a fotografiat buletinul de vot. După ce membrii SV au cerut să șteargă poza, alegătoarea s-a revoltat și nu a permis să fie ștearsă fotografia, argumentând că nu scrie nicăieri în lege că nu este permis. A votat, iar

poza așa și nu a fost ștearsă.

SV 1/64, Chișinău. Un alegător a încercat să fotografieze buletinul de vot, dar a fost oprit.

SV 1/151, Chișinău. O doamnă a fotografiat buletinul de vot. Președintele BESV a făcut observație, însă nu se cunoaște dacă poza a fost ștearsă sau nu.

SV 1/151 Chișinău. Un alegător a fotografiat buletinul de vot, unul din observatori a rugat să șteargă poza, poza a fost ștearsă.

SV 1/231 Chișinău. Un alegător, aflându-se în cabina de vot, a fotografiat buletinul de vot. Președintele BESV a observat acest moment și i-a solicitat acestuia să șteargă poza.

Altele

SV 1/103, Chișinău. Un observator din partea unui concurent se apropia frecvent de 2 dintre membrele BESV, care îi ofereau o listă cu numele persoanelor și adresele celor care, posibil, că au votat. Observatorul respectiv, ieșea afară periodic și transmitea cuiva această informație prin telefon.

SV 2/14 Bălți. Un alegător a uitat fișa de însoțire a buletinului de identitate acasă și fiind în etate (din 1935), membrii biroului au decis să-i permită să voteze fără fișă.

SV 1/47, Chișinău. În interiorul SV un observator din partea unui concurent a ajutat pe un alegător nevăzător să voteze. Observatorul i-a indicat alegătorului pe cine să voteze. Contestații nu au fost depuse de nimeni, deși și alți membri ai BESV au observat acest lucru.

SV 1/297, Chișinău. La ora 09.15, trei observatori ai unor concurenți electorali au votat în cadrul SV în care monitorizează alegerile, fără a fi găsiți în acele liste. Președintele SV a declarat că a sunat la CEC și i s-a spus că acei observatori au dreptul să-și exercite dreptul de vot acolo. Aceștia au fost incluși și au semnat în listele electorale suplimentare.

SV 1/293, Chișinău. La ora 09.42, în cadrul SV s-a iscat o ceartă între membrii BESV. Un membru dorea ca listele electorale să se afle la ea, însă secretara i-a explicat că

ea personal e responsabilă de aceste liste.

SV 1/205, Chișinău. O persoană bolnavă a depus cerere de votare la locul aflării, însă această cerere a fost transmisă la altă SV decât 205, președintele BESV a contactat CEC și în final i s-a permis să voteze.

Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor locale noi din 20 mai 2018 monitorizează scrutinul prin intermediul a 8 observatori pe termen lung (OTL) în cele 7 circumscriptii electorale constituite. În ziua scrutinului, Promo-LEX a delegat câte un observator pe termen scurt în fiecare secție de votare din circumscriptie. Observatorii implicați în procesul de monitorizare au semnat Codul de conduită al observatorului național independent Promo-LEX, obligându-se să acționeze operativ, cu buna-credință și în mod non-partizan. Activitatea tuturor observatorilor este coordonată de echipa centrală a asociației.

Activitatea MO Promo-LEX este susținută financiar de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Opiniile exprimate în rapoartele publice Promo-LEX aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorilor.

Pentru mai multe detalii, contactați:

Axenia Chirilov, Ofițer de comunicare al Misiunii de Observare a Alegerilor Promo-LEX: GSM 060168314, e-mail: axenia.chirilov@promolex.md

---

Asociația Promo-LEX solicită

Comisiei Electorale Centrale să renunțe la modificările cadrului normativ ce vor complica substanțial procesul de acreditare a observatorilor naționali, dar în mod special a celor internaționali

La data de 27 aprilie 2018, Comisia Electorală Centrală (CEC) a prezentat spre consultare publică proiectul hotărârii „Pentru modificarea și completarea punctului 7 din Regulamentul privind statutul observatorilor și procedura de acreditare a acestora, aprobat prin Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 332 din 24 octombrie 2006”.

Asociația Promo-LEX consideră completările propuse la pct. 9 din Regulament, de rând cu introducerea unei Anexe noi și completarea celei existente, ca fiind inutile, irelevante și abuzive pentru activitatea observatorilor, care par a avea misiunea de creare a unor obstacole artificiale și îngreunare a acreditării observatorilor naționali, dar îndeosebi internaționali.

Obligarea potențialilor observatori să semneze personal în lista depusă spre acreditare este o inițiativă inutilă, prin care se creează obstacole normative artificiale

Potrivit CEC, persoana a cărei acreditare se solicită, va semna personal în listă, pentru faptul că acceptă prelucrarea datelor sale cu caracter personal. Promo-LEX atenționează că

potrivit legislației, consimțământul subiectului datelor cu caracter personal nu este cerut în cazurile în care prelucrarea este necesară pentru executarea sarcinilor de interes public sau care rezultă din exercitarea prerogativelor de autoritate publică cu care este investit operatorul sau terțul cărui sunt oferite date.

Or în cazul acreditării observatorilor, sunt prezente ambele circumstanțe ce oferă dreptul operatorului de a nu solicita semnătura personală în listă, privind acceptarea prelucrării datelor cu caracter personal. În opinia Promo-LEX, monitorizarea alegerilor este o sarcină de interes public, iar de cealaltă parte, doar CEC și organele electorale inferioare sunt autorități publice care au prerogativa legală de a acredita observatori, atribuție acordată în temeiul art. 68 din Codul electoral.

Completările operate vor birocratiza și tergiversa substanțial procesul de acreditare a observatorilor naționali, dar și internațional

Atenționăm, că sarcina nou propusă poate fi practic irealizabilă pentru misiunile internaționale de monitorizare a alegerilor. Spre exemplu, pentru monitorizarea alegerilor prezidențiale, CEC a acreditat peste 560 observatori internaționali din partea a peste 50 actori internaționali. Specificăm că problema devine una extrem de gravă pentru asociațiile obștești și concurenții electorali care vor acredita un număr mare de observatori. Amintim că în cazul Asociației Promo-LEX, la alegerile prezidențiale din 2016 au fost acreditați peste 2 500 observatori naționali.

Constrângerea de către CEC a asociațiilor obștești și concurenților electorali de a indica domiciliul persoanelor înaintate spre acreditare este total irelevantă, ba chiar abuzivă

Asociația Promo-LEX subliniază că domiciliul observatorului nu

are absolut nici o relevanță în exercitarea drepturilor sale legate de monitorizare a alegerilor. Amintim că nici normele Codului electoral, nici cele ale Regulamentului privind statutul observatorilor și procedura de acreditare a acestora nu limitează activitatea observatorilor prin cerințe cu privire la domiciliu, reședință sau, dimpotrivă, lipsa acestora. Prin intenția de introducere a acestei cerințe CEC, în mod discreționar și artificial, propune noi criterii ce ar putea îngreuna libera activitate a observatorilor în viitoarele scrutine.

Completările propuse de CEC contravin spiritului standardelor Comisiei de la Veneția în domeniul monitorizării alegerilor

Asociația Promo-LEX amintește că, potrivit Codului bunelor practici în materie electorală, observatorilor naționali, cât și celor internaționali trebuie să li se ofere cea mai mare posibilitate de participare la monitorizarea alegerilor. Mai mult, observarea alegerilor joacă un rol important, deoarece asigură evidența organizării și desfășurării adecvate sau inadecvate a procesului electoral.

CEC recidivează în intențiile sale de a complica procedura de acreditare a observatorilor

Amintim, că în august 2016 Comisia a ținut cont de recomandările Promo-LEX și nu a operat modificări în Regulamentul său. Or, pare cel puțin straniu, că în preajma alegerilor parlamentare organizate în baza unui nou sistem electoral, CEC revine asupra propunerilor sale, care au fost deja respinse o dată.

Din punctul de vedere a Asociației, deciziile adoptate de către CEC privitor la birocratizarea și îngreunarea acreditării observatorilor vor fi în continuare un indicator al atitudinii autorității electorale cu privire la activitatea observatorilor.

Opinia expeditată Comisiei Electorale Centrale poate fi

consultată [AICI](#).

Pentru informații, contactați:

Axenia Chirilov, Ofițer de comunicare al Asociației Promo-LEX;

GSM: 060 16 83 14;

E-mail: axenia.chirilov@promolex.md.

---

120 000 lei pentru detenția în condiții inumane și degradante în Penitenciarul nr. 13

Recent, la 25 aprilie 2018, Curtea de Apel Chișinău a decis că Ministerul Justiției, din sursele bugetului de stat, trebuie să-i achite lui A. Repeșcu, fost deținut, suma de 120 000 lei în calitate de prejudicii morale pentru detenția în condiții inumane și degradante în Penitenciarul nr. 13. Repeșcu s-a aflat în acest penitenciar pe parcursul a 7 ani. Decizia este definitivă și trebuie executată.

Este printre puținele decizii ale instanțelor naționale care decid acordarea de despăgubiri pentru condițiile proaste de detenție în cuantumul comparabil cu jurisprudența Curții.

Avocatul Asociației Promo-LEX, Vadim Vieru a declarat: "Apreciem faptul că instanțele naționale de judecată își schimbă practica și acordă în calitate de satisfacție echitabilă pentru violarea articolelor din CEDO – sume comparabile cu cele acordate de Curtea Europeană a Drepturilor

Omului în cauze similare. Cu toate acestea, acordarea unor sume mai mari nu reprezintă un remediu eficient în toate cazurile. Guvernul trebuie să întreprindă măsuri urgente pentru a îmbunătăți condițiile de detenție prin – construirea în termeni cât mai rapizi a unui nou penitenciar, îmbunătățirea asistenței medicale în sistemul penitenciar și întreprinderea măsurilor pentru a preveni aplicarea abuzivă a arestului, așa cum a recomandat Comitetul ONU pentru prevenirea torturii”.

Anterior, Penitenciarul nr. 13 din Chișinău a fost vizitat de trei ori (2015, 2009, 2007) de către delegațiile Comitetului European de Prevenire a Torturii și a Pedepselor sau Tratatamentelor Inumane și Degradante (CPT) . În urma vizitelor efectuate, CPT a înaintat Guvernului Republicii Moldova un șir de recomandări menite să amelioreze situația deținuților din acest penitenciar, însă până în prezent situația a rămas neschimbată. Problemele sistemice sunt: suprapopularea penitenciarului, hrana de calitate proastă, lipsa asistenței medicale eficiente.

Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova, precum și Oficiul Ombudsmanului din Moldova au efectuat periodic vizite preventive și de monitorizare în Penitenciarul nr. 13 din Chișinău. Ultima vizită de monitorizare a Avocatului Poporului, care a avut drept scop verificarea condițiilor de detenție și tratamentul aplicat deținuților a fost efectuată la data de 7 decembrie 2015, în rezultatul acestei vizite Ombudsmanul a recomandat repetat sistarea activității acestui Penitenciar. Acest fapt a fost reconfirmat în ședința instanței de fond prin concluziile scrise ale Oficiului Avocatului Poporului.

În [rapoartele anterioare](#), Promo-LEX a atenționat asupra condițiilor de detenție proaste din Penitenciarul nr. 13 și alte penitenciare din Republica Moldova. La fel, Asociația a publicat date statistice care arată că rata de încarcerare la 100.000 de locuitori este una foarte mare (220 de deținuți la

100.000 de locuitori, în comparație cu media europeană de 140 de deținuți la 100.000 de locuitori). La moment, în Penitenciarul nr. 13 sunt deținute 1100 de persoane, deși capacitatea penitenciarului este de 500 de persoane.

Pentru informații, contactați:

Axenia Chirilov, Ofițer de comunicare al Asociației Promo-LEX;

GSM: 060 16 83 14;

E-mail: axenia.chirilov@promolex.md.

(Video) Cazul Cosovan: Eliberat din penitenciar, ca să fie reținut în izolatorul de poliție

La 24 aprilie 2018, după ce în privința lui Serghei Cosovan a fost modificată măsura preventivă, din arest preventiv – în arest la domiciliu, la ieșirea din Spitalul–Penitenciar nr. 16, acesta a fost reținut de către colaboratorii Direcției de Poliție a mun. Chișinău. În procesul verbal de reținere, care datează cu 25 aprilie 2018 (deși a fost reținut la 24 aprilie), se menționează că acesta ar fi bănuit de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 al. 2, fapte în legătură cu care deja este cercetat.

Cu toate acestea, potrivit încheierii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, s-a constatat că riscurile pentru care procurorul a solicitat aplicarea arestului preventiv, nu și-au găsit confirmarea. Totodată, instanța a constatat faptul că Serghei Cosovan este grav bolnav și există riscul unui deces iminent. Judecătorul a menționat că o persoană aflată în arest

preventiv urmează a fi eliberată de îndată dacă s-a constatat că aceasta suferă de o boală indicată în [Ordinul Ministerului Justiției nr. 331 din 6 septembrie 2006 privind aprobarea Regulamentului cu privire la prezentare a condamnaților grav bolnavi pentru liberarea de la executarea pedepsei.](#)

În pofida acestor constatări, Direcția de Poliție, la indicația procuraturii, a purces la reținerea lui Cosovan, chiar în imediata apropiere a Penitenciarului nr. 16, ignorând cu desăvârșire constările judecătorului de instrucție. Prin urmare, aceste acțiuni urmează a fi calificate drept abuzive, ce au fost aplicate cu scopul de a cauza suferințe psihice și fizice lui Cosovan. În alți termeni, Asociația consideră că aceste acțiuni urmează a fi calificate drept tortură și tratament inuman. Mai mult ca atât, pe parcursul zilei de 25 aprilie 2018, lui Serghei Cosovan nu i-a fost acordată asistența medicală necesară și a fost ținut flămând toată ziua, ceea ce pentru o persoană cu diagnosticul medical menționat reprezintă o formă de tortură.

Mai mult ca atât, în ziua de 24 aprilie 2018, din motivul că starea sa de sănătate s-a agravat semnificativ, a fost chemată ambulanța, unde i s-a acordat primul ajutor medical. După sesizarea Secției de Combaterea Torturii din cadru Procuraturii Generale de către Promo-LEX în legătură cu relele tratamente aplicate față de acesta, Serghei Cosovan a fost transportat la Spitalul de Boli Infecțioase "Toma Ciorbă".

În pofida faptului că Serghei Cosovan a trecut prin mai multe instituții medicale publice, nu doar că nu l-au internat, dar nici nu au oferit informații certe despre locul de aflare a acestuia. Abia în jurul orei 21.00, deplasându-le la Izolatorul de Detenție Provizorie, soția a aflat că el se află în izolator.

Asociația Promo-LEX a informat de urgență Procuratura Generală Secția Combaterea Torturii, Procuratura Anticorupție Chișinău, Delegația UE în Moldova, Oficiul Coordonatorului Rezident ONU,

Ambasada SUA în RM și Oficiul Avocatului Poporului despre această cauză și a solicitat să intervină în limita competențelor funcționale pentru prevenirea, documentarea și sancționarea de către organele competente a unui asemenea comportament din partea persoanelor care au operat reținerea abuzivă.

Recent, Promo-LEX a susținut o [conferință de presă](#) în legătură cu comunicarea și examinarea în regim de urgență de către CtEDO a cauzei [Cosovan v. Moldova](#) și a evidențiat că utilizarea excesivă și nejustificată a arestului preventiv, dar și problema asigurării asistenței medicale în penitenciare, pune în pericol vieți umane.

Pentru informații, contactați:

Axenia Chirilov, Ofițer de comunicare al Asociației Promo-LEX;
GSM: 060 16 83 14;
E-mail: axenia.chirilov@promolex.md.

**Problemele constatate de
Promo-LEX privind respectarea
drepturilor omului în Moldova
pe parcursul anului 2017 au
ajuns în raportul**

Departamentul de Stat al SUA

La 23 aprilie curent, [Departamentul de Stat al SUA a publicat raportul anual \(2017\) cu privire la respectarea drepturilor omului în Republica Moldova](#), inclusiv în regiunea transnistreană. Documentul face referire la mai multe constatări care se regăsesc în rapoartele și opiniile Asociației Promo-LEX și care identifică probleme de sistem, precum: tortura, condiții proaste de detenție, asistență medicală defectuoasă, detenții arbitrare. De asemenea, raportul face referire și la [constatările Misiunii de Observare Promo-LEX privind alegerile prezidențiale din 2016](#).

Departamentul de Stat al SUA atrage atenția – în raportul său anual cu privire la respectarea drepturilor omului în Republica Moldova – la mai multe situații grave care au fost expuse de societatea civilă, inclusiv de Asociația Promo-LEX:

Investigarea relelor tratamente asupra pacienților din instituțiile psiho-neurologice

Atenția Departamentului de Stat american a atras [cazul lui Andrei Brăgută](#), un tânăr de 32 de ani cu probleme de sănătate mintală, care a murit aflându-se în custodia poliției, în august 2017, unde a ajuns după un incident în trafic. Raportul descrie în detaliu istoria decesului și cele mai grave probleme de sistem.

În raport se mai menționează că procurorii au refuzat să investigheze plângerile depuse de pacienții din instituțiile psiho-neurologice, punând sub semnul întrebării acuratețea acuzațiilor făcute de persoanele cu dizabilități mintale. Potrivit Promo-LEX, majoritatea procurorilor și ofițerilor de urmărire penală nu aveau competențe necesare pentru a investiga actele de violență sau tortură în instituțiile psihiatrice. O altă problemă a fost lipsa unui cadru de

reglementare pentru evaluarea psihologică a victimelor torturii și tratamentelor inumane sau degradante în instituțiile psihiatrice.

[Cum evoluează dosarul și ce schimbări de sistem s-au produs după acest caz, aflați din interviul realizat cu avocatul familiei, Vadim Vieru, de la Asociația Promo-LEX.](#)

De asemenea, în raport se povestește și despre starea critică din regiunea transnistreană a Republicii Moldova, unde nu a existat niciun mecanism de investigare a presupuselor acte de tortură, iar ca urmare nu au fost pornite cauze penale pentru faptele de oferire a declarațiilor prin constrângere. Abia în 2012 a fost înființat *comitetul de anchetă* din regiune. Totuși, *structurile de forță locale* au recurs la aplicarea relelor tratamente în scopul obținerii declarațiilor de autoincriminare. Promo-LEX a continuat să primească plângeri din partea presupuselor victime din regiunea transnistreană și pe parcursul anului 2017.

Detenția arbitrară

Autoritățile constituționale ale Republicii Moldova nu au respectat standardele privind neadmiterea detenției arbitrare. În același timp, poliția Republicii Moldova reținea zilnic persoane căutate de structurile de forță de la Tiraspol și le transfera în regiunea transnistreană în lipsa unei proceduri echitabile. Anterior, instanțele de judecată naționale au decis că Acordul de colaborare din 1999 între autoritățile constituționale și structurile de forță de la Tiraspol este unul neconstituțional. Totuși, această practică a continuat neoficial.

Libertatea de exprimare în regiunea transnistreană

În regiunea transnistreană nu există o *normă* specială cu privire la libertatea de exprimare, însă separat, unele *norme* locale reglementează anumite aspecte ce țin de libertatea de exprimare. În realitate, deși această libertate este garantată, implementarea ei nu este asigurată juridic sau

instituțional. Important este faptul că așa numita *Constituție a RMN* nu garantează locuitorilor dreptul de a recepționa și disemina anumite informații. Pe această cale, sunt limitate și drepturile locuitorilor de a solicita informații despre activitatea instituțiilor publice, spre exemplu. Mass-media locală, dar și rețelele de socializare rămân a fi cele mai importante mijloace de exprimare și surse de informare pentru segmentul de populație interesat în a căuta informații și opinii alternative, însă acestea au continuat a fi persecutate.

În raport se vorbește și despre [ancheta penală pornită pe numele membrilor Promo-LEX de către KGB-ul de la Tiraspol](#), și că apelurile Asociației nu sunt auzite de către autoritățile responsabile, iar accesul liber pentru apărătorii drepturilor omului fiind în continuare interzis.

Alegerile și participarea politică

În raportul Departamentului de Stat al SUA se menționează și despre rezultatele Misiunii de Observare Promo-LEX privind alegerile prezidențiale din 2016. Unele dintre constatările Misiunii de Observare care se regăsesc în raport Departamentului de Stat la SUA sunt: insuficiența buletinelor de vot pentru cetățenii moldoveni aflați peste hotare, transportarea organizată a alegătorilor la secțiile de votare, acte de violență și intimidare a alegătorilor, implicarea bisericii în campania electorală, etc.

Raportul integral poate fi citit [AICI](#).

Disponerea arestării abuzive

de către instanțele de judecată pune în pericol viețile omenești

La 29 martie 2018, Curtea Europeană pentru Drepturile Omului a comunicat de urgență plângerea lui Serghei Cosovan, depusă de Asociația Promo-LEX la 20 martie 2018. În același timp, Curtea a dispus examinarea în

mod prioritar a cauzei acestuia.

Curtea a propus Guvernului Republicii Moldova să prezinte observațiile sale față de plângerea înaintată. [Înalta Curte a formulat întrebări](#) cu privire la modul în care s-a dispus arestarea preventivă a persoanei și dacă persoanei i-a fost acordată asistența medicală potrivită (Articolul 2, 3 și 5 ale Convenției).

Cazul reclamantului Serghei Cosovan dezvăluie mai multe probleme grave existente de foarte mult timp, atât în sistemul judiciar, cât și în sistemul penitenciar. *Astfel, utilizarea excesivă și nejustificată a arestului preventiv, dar și problema asigurării asistenței medicale în penitenciare, continuă a fi probleme extrem grave în Republica Moldova.* În speța de mai sus, reclamantul, deținut în arest preventiv, riscă să moară în penitenciar. În pofida unor maladii grave confirmate, autoritățile nu dau dovadă de diligență sporită în a-i salva viața. Persoana suferă de ciroză hepatică în faza terminală (*indicatorul de supraviețuire – [Child-Pungh C^{\[1\]}](#)*), care este faza mortală a maladiei. În ciuda faptului că aceste maladii serioase sunt confirmate documentar, din 28 septembrie 2017, arestul preventiv este în continuu prelungit de către instanță.

Statisticile demonstrează că în Moldova se folosește excesiv măsura arestării preventive, deși legislația prevede și măsuri alternative, nu mai puțin eficiente. Se menține în continuare rata înaltă de aplicare a arestului preventiv în 2017. Circa 90% din demersurile privind aplicarea arestului preventiv a procurorilor sunt acceptate de instanțe. Aproape aceeași rată de acceptare este înregistrată și în privința demersurilor de prelungire a măsurii de arest preventiv.

Pe lângă arestul aplicat continuu, acest caz a evidențiat o problemă mai veche – calitatea asistenței medicale din penitenciare și lipsa unui cadru legal, care ar asigura asistența medicală corespunzătoare persoanelor ajunse în detenție.

Potrivit informației furnizate de Departamentul Instituției Penitenciare, sistemul penitenciar suferă de insuficiență de cadre medicale, reieșind din numărul de persoane deținute în penitenciarele din Republica Moldova în 2017 (aproximativ 8000) raportat la numărul actual de *lucrători* medicali – 205 în cele 17 penitenciare.

La 21 decembrie 2017 în [raportul](#) său final, experții Comitetului ONU împotriva Torturii și-au manifestat îngrijorarea în privința insuficienței asistenței medicale din instituțiile penitenciare, de calitatea necorespunzătoare a acestora, de creșterea numărului de decese și lipsei independenței personalului medical din sistemul penitenciar în raport cu administrația penitenciarelor.

Pentru informații, contactați:

Axenia Chirilov, Ofițer de comunicare al Asociației Promo-LEX;

GSM: 060 16 83 14;

E-mail: axenia.chirilov@promolex.md

[1] Severitatea cirozei hepatice după scorul Child-Pugh corelează cu indicii de supraviețuire a bolnavilor: durata supraviețuirii pentru **clasa C – este de 2-3 luni** (potrivit

Protocolului Clinic Național PCN – 24, privind tratarea Hepatitei cronice și Cirozei hepatice de etiologie virală C la adult, aprobat la ședința Consiliului de experți al Ministerului Sănătății al Republicii Moldova din 28.12.2013)

Promo-LEX a prezentat primul raport de monitorizare a alegerilor locale noi din 20 mai 2018

La 19 aprilie curent, Misiunea de Observare (MO) Promo-LEX a lansat primul raport de monitorizare a alegerilor locale noi din 20 mai 2018. Misiunea apreciază efortul autorităților electorale în organizarea alegerilor și implementarea unor recomandări formulate de către misiunile anterioare de observare a alegerilor. În același timp, Promo-LEX semnalează mai multe încălcări, în special, cazuri de obstrucționare a activității observatorilor Promo-LEX, cazuri ce pot fi calificate drept oferire de cadouri în perioada electorală și de utilizare a resurselor administrative, încălcări ale legislației privind raportarea financiară.

Activism sporit al candidaților din mun. Chișinău și Bălți

Din totalul de 89 de activități constatate – toate s-au desfășurat în municipiile Chișinău (73) și Bălți (16). Cel mai întâlnite activități au fost: promovare/agitație prin intermediul corturilor (32), distribuire de materiale cu un conținut politic/electoral (21) și întâlniri cu cetățenii/alegătorii (12) etc. Activitățile au vizat, în special: Ion Ceban/PSRM (43), S. Radu (18) și Andrei Năstase/PPPDA (10).

Cazuri ce pot fi calificate drept oferire de cadouri și utilizare a resurselor administrative

În contextul activităților de promovare politică/electorală au fost identificate cel puțin 2 situații ce ar indica asupra utilizării abuzive a resurselor administrative: în contextul colectării semnăturilor de susținere a S. Radu și în cazul campaniei de promovare a candidatului PDM din c. Volovița. Suplimentar, observatorii Promo-LEX au raportat alte cel puțin două cazuri ce pot fi calificate drept oferire de cadouri în perioada electorală, în ambele fiind implicat candidatul desemnat de PSRM pentru funcția de primar al mun. Bălți și Fundația de binefacere a Primei Doamne „Din Suflet”.

Finanțarea campaniei politice/electorale

Cel puțin 478 890 lei au fost deja cheltuiți pentru activități cu tentă electorală efectuate de potențialii candidați înainte de înregistrarea acestora, conform estimărilor Promo-LEX. În continuare, Promo-LEX a constatat că după înregistrarea în calitate de candidați în alegeri, cel puțin 2 dintre aceștia (Ion Ceban – PSRM și Reghina Apostolova – PPȘ) au efectuat cheltuieli pentru activități electorale estimate la 160 441 lei: PSRM – 151 703 lei, PPȘ – 8 738 lei. Totodată, Promo-LEX semnalează că nici un concurent electoral nu și-a deschis cont “Fond electoral”, prezumând încălcarea legislației prin efectuarea cheltuielilor în afara contului “Fond electoral”. Către 17 aprilie 2018 CEC nu a publicat niciun raport financiar al concurenților electorali – partide politice. CEC

are obligația de a publica rapoartele financiare în termen de 48 de ore din momentul recepționării acestora.

Candidații independenți sunt tratați în mod inechitabil

MO Promo-LEX reiterează necesitatea de a obliga, după exemplul alegerilor prezidențiale, pe toți candidații pentru funcția de primar să prezinte semnături în susținerea sa, și nu doar pe cei independenți. De asemenea, în opinia Asociației pentru Chișinău și Bălți semnăturile solicitate sunt exagerate ca număr, comparativ cu numărul de semnături ce urmează a fi colectate de către candidații la funcția de deputat în circumscripții uninominale. Regretabil este și faptul că femeile nu beneficiază de avantaje în colectarea semnăturilor – în comparație cu alegerile parlamentare.

Discursul instigator la ură în mesajele concurenților electorali

În contextul alegerilor locale noi din 20 mai 2018, Promo-LEX a monitorizat, inclusiv, cazurile de discurs instigator la ură, sexist și instigare la discriminare în mesajele concurenților, precum și alte forme de intoleranță manifestate public. Potrivit Promo-LEX, candidatul PSRM, Ion Ceban a făcut uz de discurs instigator la ură. De cealaltă parte, candidatul desemnat de PPPDA, Andrei Năstase, a fost vizat de cel puțin două ori în mesaje sexiste, instigatoare la discriminare și violență.

Decalaj considerabil între datele din Registrul de Stat al Alegătorilor și listele electorale

În opinia MO trezește îngrijorare diferența considerabilă și nejustificată de 18 713 alegători în 2016 și de 17 368 în 2017 dintre numărul de alegători din RSA și cel din listele electorale de bază generate de acesta în cazul mun. Chișinău. La fel de îngrijorător este decalajul de 4 214 alegători între datele RSA și listele electorale generate pentru mun. Bălți în alegerile prezidențiale din 2016. Reiterăm – pentru asigurarea transparenței și integrității proceselor electorale, considerăm imperios necesar ca autoritățile responsabile să

explice în mod clar și concludent natura acestor mutații.

Activitatea Misiunii de Observare a Alegerilor se desfășoară pe durata perioadei electorale prin implicarea a opt observatori pe termen lung (OTL) în toate circumscripțiile electorale constituite pentru alegerile locale noi din 20 mai 2018. În ziua scrutinului, Promo-LEX va delega câte un observator pe termen scurt (OTS) în fiecare din cele 375 secții de votare (SV) deschise. Toți observatorii implicați în procesul de monitorizare sunt instruiți în cadrul seminarelor organizate de către Misiune și semnează Codul de conduită al Promo-LEX pentru observatorii naționali independenți, obligându-se să acționeze operativ, cu bună credință și în mod non-partizan. Activitatea tuturor observatorilor este coordonată de echipa centrală a Asociației.

***

Misiunea de Observare a Alegerilor locale noi din 20 mai 2018 este finanțată de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) și cofinanțată de către Departamentul Justiție și Drepturile Omului al Fundației Soros-Moldova, pe componenta de monitorizare a discursului instigator la ură și discriminare.

Primul raport de monitorizare a alegerilor locale noi din 20 mai 2018 poate fi citit [AICI](#).

Pentru informații, contactați:

Axenia Chirilov, Ofițer de comunicare al Asociației Promo-LEX;

GSM: 060 16 83 14;

E-mail: axenia.chirilov@promolex.md.

DECLARAȚIE | După trei ani, Asociația Promo-LEX reamintește Guvernelor Moldovei și Rusiei despre necesitatea unor eforturi privind asigurarea condițiilor optime pentru activitatea apărătorilor drepturilor omului în regiunea transnistreană

La 17 aprilie 2015, KGB-ul de la Tiraspol a publicat o declarație prin care a anunțat despre faptul pornirii unei anchete penale împotriva membrilor Asociației Promo-LEX și aplicarea împotriva acestora a "măsurilor speciale de investigații". De atunci, accesul liber în regiunea transnistreană este interzis pentru apărătorii Promo-LEX.

Au urmat numeroase apeluri ale unor organizații și rețele internaționale, care au condamnat practica de intimidare și obstrucționare a activității Asociației Promo-LEX și au cerut actorilor relevanți intervenția pentru asigurarea condițiilor optime pentru activitatea Asociației Promo-LEX în regiunea transnistreană a Republicii Moldova.[\[1\]](#)

La 29 ianuarie 2016 cazul Asociației Promo-LEX a fost discutat la Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei.[\[2\]](#)

La 24 iunie 2016, participanții la Conferința Organizațiilor

Neguvernementale Internaționale din cadrul Consiliului Europei au adoptat o serie de recomandări ([CONF/PLE \(2016\)REC1](#)) privind protecția apărătorilor drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova cu referire la cazul Asociației Promo-LEX[3]

[Raportorul Special al ONU](#) privind Apărătorii drepturilor omului, împreună cu alți doi Raportori speciali, și-au exprimat îngrijorarea, privind presupusele proceduri penale inițiate de către *KGB-ul local*, precum și aplicarea *măsurilor speciale de investigații* împotriva membrilor Promo-LEX. Potrivit celor trei Raportori ONU aceste acțiuni împiedică în mare măsură exercitarea dreptului la libertatea de exprimare și desfășurarea activității de monitorizare și apărare drepturilor omului în regiune.[4]

Cei trei Raportori Speciali ai ONU au menționat că „apărătorii drepturilor omului joacă un rol esențial în promovarea drepturilor omului, proceselor democratice, asigurarea și menținerea păcii și securității, inclusiv în zonele administrate de regimuri de facto. Locuitorii din teritoriile aflate în afara controlului autorităților constituționale au nevoie de garanții minime privind respectarea demnității umane și a drepturilor și libertăților lor fundamentale. Acest lucru poate fi obținut numai în condițiile de activitate fără obstacole a organizațiilor pentru drepturile omului, care ar efectua o monitorizare a situației și ar elabora recomandări pentru diverse instituții și actori relevanți.”

Autorităților Republicii Moldova, dar și administrației de la Tiraspol, li s-au cerut măsuri în vederea asigurării desfășurării activității Promo-LEX, într-un mediu sigur și favorabil pe întreg teritoriul țării. Considerăm că autorităților constituționale le revine un rol mult mai activ în vederea unor eforturi concentrate și eficiente privind realizarea obligațiilor sale pozitive și a angajamentelor internaționale (inclusiv prin implementarea *Agendei 2030*, *asumată de către Guvernul Moldovei*, se stabilește o legătură

clară între pace, securitate, justiție și dezvoltare durabilă). În acest context, Promo-LEX a accentuat în permanență necesitatea monitorizării situației privind drepturile omului în teritoriul controlat de regimul de facto de la Tiraspol, creării unui instrument eficient în vederea protecției apărătorilor drepturilor omului, precum și necesitatea combaterii fenomenului de impunitate pentru faptele celor care încalcă grav drepturile indivizilor.

Totodată, în contextul constatărilor Curții Europene pentru Drepturile Omului pe cauzele din regiunea transnistreană a Republicii Moldova, Guvernului Federației Ruse i se cere să aplice toate mijloacele necesare de influență asupra administrației de facto din regiunea transnistreană în vederea stopării actelor de intimidare, atacurilor și amenințărilor asupra apărătorilor drepturilor omului din regiunea transnistreană, în special a apărătorilor Promo-LEX.

Serios preocupată de agravarea mediului în care activează societatea civilă în regiunea transnistreană și absența cadrului juridic național, care să stabilească garanții clare pentru protecția apărătorilor drepturilor omului, dar și în contextul aniversării (în 2018) a [20 de ani de la adoptarea Declarației ONU privind protecția apărătorilor drepturilor omului](#) (9 decembrie 1998), Asociația Promo-LEX consideră că este timpul ca apărătorii drepturilor omului în Republica Moldova să beneficieze de recunoașterea, sprijinul și protecția pe care o merită prin activitățile lor dedicate în spiritul promovării democrației și apărării drepturilor fundamentale ale omului.

Asociația Promo-LEX continuă eforturile sale în vederea rezolvării acestei probleme, însă fără suportul real al autorităților constituționale, acestea nu dau nici un rezultat. În acest context, Asociația Promo-LEX solicită Guvernului Republicii Moldova precum și Guvernului Federației Ruse:

- Îndeplinirea obligațiilor internaționale asumate, ca urmare a recomandărilor structurilor ONU și APCE;
- Investigarea sub toate aspectele a cazului de intimidare a membrilor Asociației Promo-LEX;
- Insistarea asupra includerii pe agenda ședințelor în formatul „5+2” a chestiunii privind acțiunile KGB la adresa Asociației Promo-LEX la general, dar și asupra mediului de activitate al organizațiilor neguvernamentale în vederea monitorizării situației privind drepturile omului.

[1]

a.

<https://promolex.md/2428-moldova-hartuirea-judiciara-de-catre-comitetul-de-securitate-din-transnistria-a-asociației-promo-lex-organizatie-membra-a-fidh/?lang=ro>

1. <https://promolex.md/2423-organizatiile-societatii-civile-condamna-asa-zisa-urmarire-penala-initiata-impotriva-asociației-promo-lex/?lang=ro>
2. <https://promolex.md/2405-hartuirea-judiciara-a-organizatiilor-societatii-civile-in-regiunea-transnistreana-trebuie-oprita/?lang=ro>
3. <https://promolex.md/2409-acuzatii-false-impotriva-organizației-pentru-drepturile-omului-promo-lex/?lang=ro>
4. <https://promolex.md/2417-hartuirea-organizatiilor-societatii-civile-s-a-intensificat-in-regiunea-transnistreana-a-republicii-moldova/?lang=ro>
5. <https://promolex.md/2380-human-rights-without-frontiers-international-hrwf-despre-drepturile-omului-in-regiunea-transnistreana-si-cazul-promo-lex/?lang=ro>
6. <https://promolex.md/2411-promo-lex-despre-acuzatiile-comitetului-de-securitate-de-la-tiraspol/?lang=ro>

[2]

<https://promolex.md/1637-adunarea-parlamentara-a-consiliului-europei-cere-o-mai-buna-protectie-pentru-aparatori-drepturilor-omului-si-ong-uri/?lang=ro>

[3]

https://promolex.md/wp-content/uploads/2016/08/CONF_PLE_2016_REC1_ro_1468296689ro_.pdf

[4]

<https://promolex.md/1908-onu-geneva-cazul-promo-lex-in-vizorul-consiliului-onu-pentru-drepturile-omului/?lang=ro>